

KEHITYSMAIHIN SOVELLETTAVAT KAUPPAJÄRJESTELMÄT

EU:n kehityspolitiikassa korostetaan kaupan merkitystä ja keskitytään eniten apua tarvitseviin maihin. Yleisen tullietuusjärjestelmän mukaisesti joillekin kehitysmaiden tuotteille myönnetään etuuskohteluun perustuva pääsy EU:n markkinoille. Talouskumppanuussopimuksilla varmistetaan Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maiden etuuskohtelu, kun taas ”Kaikki paitsi aseet” -järjestelmää sovelletaan vähiten kehittyneisiin maihin. Nämä järjestelmät ovat Maailman kauppajärjestön sääntöjen mukaisia.

OIKEUSPERUSTA

Yhteisen kauppapolitiikan oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 207 artikla. SEUT:n 188 artiklan 2 kohdassa määrätään, että yhteisen kauppapolitiikan täytäntöönpanossa sovelletaan tavallista lainsäätämisyjärjestystä, joka vaatii parlamentin hyväksyntää.

SEUT:n 218 artiklan mukaisesti parlamentin hyväksyntää vaaditaan kansainvälisten kauppasopimusten, kuten talouskumppanuussopimusten, tekemiseen. Parlamentin valta on lisääntynyt tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen soveltamisalaa laajentaneen Lissabonin sopimuksen ohella myös tämän vaalikauden aikana kehittyneiden käytäntöjen myötä. Parlamentin jatkuva toiminta kauppaneuvottelujen avoimuuden lisäämiseksi on johtanut siihen, että komission puheenjohtaja Juncker ilmoitti unionin tilaa koskevassa puheessaan syyskuussa 2017, että kaikilta neuvotteluvaltuuksilta poistettaisiin turvallisuusluokitus.

EU-KAUPPA JA KEHITYS

Vuonna 2012 annettu tiedonanto ”[Kauppa, kasvu ja kehitys: Kauppa- ja investointipolitiikan räätälöinti apua eniten tarvitsevien maiden tarpeiden mukaan](#)” osoitti, että EU:n kaupan ja kehityksen malli oli muuttunut merkittävästi. Vaikka kauppa asetettiin tiedonannossa yhä kehitysstrategioiden keskiöön, siinä korostettiin entistä enemmän tarvetta tehdä eroja kehitysmaiden välille, jotta voidaan keskittyä eniten avun tarpeessa oleviin maihin. Sen tarkoituksena oli vahvistaa kauppa- ja kehityspolitiikan välistä synergiaa esimerkiksi EU:n kehityspolitiikan johdonmukaisuuden periaatteiden ja vuoden 2011 muutossuunnitelmaa koskevan tiedonannon^[1] mukaisesti, ja lisäksi korostettiin EU:n perusarvojen, kuten ihmisoikeuksien, kunnioittamisen merkitystä.

[1]”EU:n kehitysyhteistyöpolitiikan vaikutuksen lisääminen: muutossuunnitelma” ([COM\(2011\)0637](#)).

Monenkeskisesti EU tukee Dohassa vuonna 2001 käynnistettyä Maailman kauppajärjestön (WTO) kehitysohjelmaa. Se ratifioi lokakuussa 2015 kaupan helpottamista koskevan sopimuksen, joka saatiin valmiiksi WTO:n yhdeksännessä ministerikokouksessa Balilla ja joka on erityisen merkittävä kehitysmaille ja sisämaavaltioille. Kymmenennessä WTO:n ministerikokouksessa EU toimi aktiivisesti yhdessä eräiden toisten WTO:n jäsenten kanssa muiden kehitysmaille tärkeiden kysymysten edistämiseksi. Buenos Airesissa joulukuussa 2017 pidetyn 11. WTO:n ministerikokouksen päätyminen tuloksettomana merkitsi sitä, etteivät kehitysmaat saaneet lisähyötyjä.

["Kauppaa tukeva apu"](#) -aloite, joka käynnistettiin joulukuussa 2005 WTO:n ministerikokouksessa, täydentää Dohan kehitysohjelmaa ja tarjoaa apua kaupankäyntivalmiuksien kehittämisessä kasvun aikaansaamiseksi ja köyhyyden torjumiseksi. Vuonna 2007 EU hyväksyi [strategian](#), jota on päivitetty niin, että se vastaa [YK:n toimintaohjelmaa 2030](#), [kehityspoliittikkaa koskevaa EU:n konsensusta](#) ja [EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittista globaalistrategiaa](#). Komissio antoi heinäkuussa 2017 [kertomuksen](#), jota seurasi marraskuussa 2017 uusi [tiedonanto](#). Neuvosto hyväksyi sitä koskevat päätelmät 11. joulukuuta 2017, ja parlamentti järjesti [kuulemistilaisuuden](#) elokuussa 2017.

YLEINEN TULLIETUUSJÄRJESTELMÄ

[Yleisen tullietuusjärjestelmän](#) (GSP) tarkoituksena on helpottaa kehitysmaiden ja -alueiden pääsyä EU:n markkinoille alentamalla niiden tavaroista perittäviä tulleja. Aluksi EU myönsi yksipuolisia tullietuuksia, joiden avulla kehitysmaat saivat lisää vientituloja, jotta niitä pystyttäisiin investoimaan uudelleen niiden omaan kestäväan kehitykseen. Vuoden 2012^[2] uudistuksen yhteydessä GSP-järjestelmää kohdistettiin entistä enemmän niihin maihin, jotka tarvitsevat eniten apua – vähiten kehittyneet maat – samalla kun säilytettiin järjestelmän kolme osatekijää. Ensimmäinen niistä on [yleinen](#) GSP-järjestelmä, itsenäinen kauppajärjestely, jonka avulla EU tarjoaa tietyille ulkomaisille tavaroille yksipuoliseen etuuskohteluun perustuvan pääsyn markkinoilleen alennetuilla tulleilla tai tullitta. Toinen osa, [GSP+](#), on erityinen kannustusmenettely, jossa tarjotaan tullinalennuksia muita heikommassa asemassa oleville maille, jotka ovat ratifioineet ja panneet täytäntöön ihmisoikeuksia ja työntekijöiden oikeuksia sekä ympäristönsuojelua ja hyvää hallintoa koskevat kansainväliset yleissopimukset. Kolmas osa on ["Kaikki paitsi aseet" -menettely](#) (EBA), jolla taataan tulliton ja kiintiötön pääsy EU:n markkinoille kaikille 48:stä vähiten kehittyneestä maasta tuoduille tuotteille aseita ja ammuksia lukuun ottamatta.

"Yleisen" GSP-järjestelmän – jonka mukaisesti tulleja alennetaan noin 66 prosenttia kaikissa tullinimikkeissä – kelpoisuusvaatimuksia tiukennettiin siten, että mukaan otettiin ainoastaan heikoimmassa asemassa olevat alhaisen tulotason ja alemman keskitulotason maat. Tämän seurauksena edunsaajien ryhmä pieneni 176:sta 23:een vuosien 2016–2017 aikana, ja siihen kuului 16 maata vuonna 2019, ja maat, jotka

[2]Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 978/2012, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, yleisen tullietuusjärjestelmän soveltamisesta ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 732/2008 kumoamisesta (EUVL L 303, 31.10.2012, s. 1)

Maailmanpankki on luokitellut korkean tulotason tai ylemmän keskitulotason maiksi, jätettiin asteittain järjestelyn ulkopuolelle.

Kestävää kehitystä ja hyvää hallintoa koskevalla erityisellä menettelyllä (GSP+) tarjotaan yhä tullittomuutta muita heikommassa asemassa oleville kehitysmaille noin 66 prosentissa kaikista tullinimikkeistä, jotka on nimetty yleisessä GSP-järjestelmässä. Sen ehdoksi on kuitenkin asetettu, että maat ovat ratifioineet ja panneet täytäntöön 27 kestävän kehityksen kannalta olennaista kansainvälistä yleissopimusta, mukaan luettuina ihmisoikeuksia koskevat perusyleissopimukset, työntekijöiden oikeuksia koskevat yleissopimukset ja tietyt ympäristönsuojelua koskevat yleissopimukset sekä yleissopimukset, joilla torjutaan laittomien huumausaineiden tuotantoa ja kauppaa. Näiden vaatimusten noudattamatta jättämisestä aiheutuu tullietuuksien peruuttaminen. Edunsaajien luetteloon kuuluu kahdeksan maata. Nämä molemmat GSP-järjestelmät ovat voimassa joulukuuhun 2023.

”Kaikki paitsi aseet” -menettelyllä (EBA) taataan rajoittamattomaksi ajaksi tulliton ja kiintiötön pääsy markkinoille kaikille 48:sta vähiten kehittyneistä maista tuoduille tuotteille aseita ja ammuksia lukuun ottamatta. Näistä maista 34 on Afrikasta, kahdeksan Aasiasta, viisi Tyynenmeren alueelta ja yksi Karibian alueelta (Haiti). Kaikki maat, jotka ovat allekirjoittaneet ja ratifioineet vapaakauppasopimuksen EU:n kanssa, menettävät automaattisesti oikeuden etuuskohteluun kehitystasostaan riippumatta.

TALOUSKUMPPANUUSSOPIMUKSET

Taloukumppanuussopimuksista tuli pääasiallisia välineitä kaupan edistämiseksi EU:n ja Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren (AKT) maiden välillä vuonna 2000 tehdyn Cotonoun sopimuksen mukaisesti. Ne ovat keskeisiä tekijöitä EU:n ja AKT-maiden kauppasuhteissa, jotka ovat yksi sopimuksen kolmesta pilarista, ja ne on suunniteltu WTO:n sääntöjen mukaisiksi. Ne korvaavat vähitellen EU:n yksipuolisen etuuskohtelukauppaa koskevan järjestelmän.

Taloukumppanuussopimuksia koskevat neuvottelut aloitettiin vuonna 2002, ja ne oli tarkoitus saada päätökseen vuoteen 2008 mennessä. Koska neuvottelut pitkittyivät ennakoitua enemmän, EU antoi markkinoillepääsyasetuksen, jotta varmistettaisiin vuoteen 2014 asti väliaikaiset markkinoillepääsyä koskevat järjestelyt, joita jatkettiin myöhemmin kahdella vuodella, kunnes taloukumppanuussopimukset saadaan valmiiksi, allekirjoitetaan ja ratifioidaan. Prosessilla ei ole saatu aikaan tarkoitettua alueellista ulottuvuutta, ja markkinoillepääsyasetuksen raukeamispäivänä (1. lokakuuta 2016) vain kaksi aluetta on kokonaisuudessaan allekirjoittanut taloukumppanuussopimuksen, jota ei ole vielä ratifioitu, ja ainoastaan yksi alueellinen taloukumppanuussopimus on voimassa. Taloukumppanuussopimuksista olisi pidettävä kiinni, vaikka Cotonoun sopimus raukeaa helmikuussa 2020, ja niillä on merkittävä rooli Cotonoun jälkeisessä kumppanuudessa.

TILANNEKATSAUS[3]

[Karibian alueen valtioiden foorumin](#) (Cariforum) taloukumppanuussopimus oli ensimmäinen alueellinen sopimus, joka tuli allekirjoitettavaksi lokakuussa 2008, ja parlamentti hyväksyi sen 25. maaliskuuta 2009. Se on tällä hetkellä voimassa

väliaikaisesti, ja talouskumppanuussopimuksen yhteiset toimielimet ovat kokoontuneet säännöllisesti vuodesta 2010 lähtien. Sitä tarkistettiin ensimmäisen kerran vuonna 2015, ja yhteisten toimielinten viimeisin kokous pidettiin joulukuussa 2018 Castriesissa Saint Luciassa, ja yhteinen ministerineuvosto kokoontuu loppuvuodesta 2019 tai vuoden 2020 alussa.

Länsi-Afrikka: Neuvottelut alueellisesta talouskumppanuussopimuksesta EU:n ja 16 Länsi-Afrikan maan välillä saatiin päätökseen helmikuussa 2014, ja teksti parafoitiin 30. kesäkuuta 2014. Länsi-Afrikan valtioiden talousyhteisöön (ECOWAS) kuuluvien maiden johtajat hyväksyivät sen 10. heinäkuuta 2014. Kaikki EU:n jäsenvaltiot ja 15 Länsi-Afrikan maata Nigeriaa lukuun ottamatta allekirjoittivat talouskumppanuussopimuksen. Mauritania ja ECOWAS allekirjoittivat 9. elokuuta 2017 assosiaatiosopimuksen, jossa määritellään Mauritanian osallistuminen ECOWASin kauppapolitiikkaan, talouskumppanuussopimus mukaan lukien. Tällä välin Norsunluurannikko ja Ghana allekirjoittivat väliaikaiset talouskumppanuussopimukset 26. marraskuuta 2008 ja 28. heinäkuuta 2016. Parlamentti antoi niille hyväksyntänsä 1. joulukuuta 2016, ja molempia väliaikaisia sopimuksia sovelletaan tilapäisesti. Väliaikaisen talouskumppanuussopimuksen mukaisen sekakomitean viimeisimmät kokoukset Norsunluurannikon ja Ghanan kanssa pidettiin maaliskuussa 2018 Abidjanissa ja tammikuussa 2018 Accrassa. Seuraavat kokoukset pidetään vuoden 2019 ensimmäisellä puoliskolla.

Keski-Afrikka: Kamerun allekirjoitti Keski-Afrikan ainoana maana talouskumppanuussopimuksen EU:n kanssa 15. tammikuuta 2009. Parlamentti antoi sille hyväksyntänsä kesäkuussa 2013. Kamerunin parlamentti ratifioi sopimuksen heinäkuussa 2014, ja sitä alettiin soveltaa väliaikaisesti 4. elokuuta 2014. Talouskumppanuussopimuskomitean kolmas kokous pidettiin helmikuussa 2019 Kamerunissa Yaoundéssa, ja seuraava kokous on määrä pitää joulukuussa 2019 Brysselissä. Alueen ja EU:n välillä käydään parhaillaan neuvotteluita muiden Keski-Afrikan maiden liittymisestä sopimukseen mutta alueellista talouskumppanuussopimusta ei ole vielä allekirjoitettu.

Itäinen ja eteläinen Afrikka (ESA-valtiot): Vuonna 2009 neljä alueen maata – Mauritius, Seychellit, Zimbabwe ja Madagaskar – allekirjoittivat talouskumppanuussopimuksen, jota on sovellettu väliaikaisesti 14. toukokuuta 2012 alkaen. Parlamentti antoi sille hyväksyntänsä 17. tammikuuta 2013. Sopimukseen voivat liittyä muutkin maat, ja Komorit allekirjoitti sen heinäkuussa 2017. Itäisen ja eteläisen Afrikan ja EU:n väliaikaisen talouskumppanuussopimuksen mukaisen komitean viimeisin kokous pidettiin tammikuussa 2019 Brysselissä, ja seuraava on määrä pitää Seychelleillä vuoden 2019 loppupuolella.

Itä-Afrikan yhteisö (EAC): Neuvottelut alueellisesta talouskumppanuussopimuksesta saatiin menestyksellisesti päätökseen 16. lokakuuta 2014. Kenia ja Ruanda allekirjoittivat talouskumppanuussopimuksen 1. syyskuuta 2016, samoin kuin EU:n jäsenvaltiot ja EU. Ratifiointiprosessi on kesken Keniassa ja Ruandassa. Uganda ja Burundi harkitsevat aktiivisesti talouskumppanuussopimuksen allekirjoittamista. Tansanian parlamentin jäsenet valitettavasti äänestivät 11. marraskuuta 2016 talouskumppanuussopimuksen ratifioimista vastaan. EAC päätti helmikuussa

2019 jatkaa EU:n kanssa keskusteluja joitakin EAC:n jäsenvaltioita koskevista huolenaiheista.

[Eteläisen Afrikan kehitysyhteisö](#) (SADC): Kymmenen vuotta kestäneiden neuvottelujen jälkeen neuvottelut talouskumppanuussopimuksesta saatiin menestyksellisesti päätökseen heinäkuussa 2014. EU ja SADC:n talouskumppanuussopimusvaltioiden ryhmä, joka koostuu kuudesta SADC:n 15 jäsenestä (Botswana, Lesotho, Mosambik, Namibia, Swazimaa ja Etelä-Afrikka), allekirjoittivat sopimuksen kesäkuussa 2016, ja se tuli väliaikaisesti voimaan lokakuussa 2016, sen jälkeen kun Euroopan parlamentti oli antanut hyväksyntänsä syyskuussa 2016. Mosambik ratifioi sopimuksen huhtikuussa 2017. Angolalla on tarkkailijan asema järjestössä, ja se saattaa liittyä sopimukseen tulevaisuudessa. Ensimmäinen yhteisen kauppaja kehityskomitean (TDC) kokous järjestettiin helmikuussa 2017 ja toinen lokakuussa 2017. Kolmas järjestettiin helmikuussa 2018. Sopimuksen väliaikaisen voimaantulon jälkeen osapuolet ovat käsitelleet täytäntöönpanoon liittyviä kysymyksiä, esimerkiksi seurantaa ja kansalaisyhteiskunnan mukanaoloa sekä sopimuksen institutionaalisia rakenteita. Yhteisneuvoston ensimmäinen kokous, jossa hyväksyttiin talouskumppanuussopimuksen [institutionaalinen kehys](#), pidettiin helmikuussa 2019 Kapkaupungissa.

[Tyynenmeren alue](#): EU ja Papua-Uusi-Guinea allekirjoittivat talouskumppanuussopimuksen heinäkuussa 2009 ja Fidži joulukuussa 2009. Parlamentti antoi sille hyväksyntänsä tammikuussa 2011. Papua-Uusi-Guinean parlamentti ratifioi talouskumppanuussopimuksen toukokuussa 2011, ja Fidži päätti aloittaa talouskumppanuussopimuksen väliaikaisen soveltamisen heinäkuussa 2014. Tonga ilmaisi heinäkuussa 2018 aikomuksensa liittyä talouskumppanuussopimukseen. Salomonsaarten kanssa käydään parhaillaan neuvotteluja, ja Samoa on äskettäin saanut päätökseen talouskumppanuussopimukseen liittymistä koskevan prosessinsa – sopimus on ollut väliaikaisesti voimassa joulukuusta 2018. EU:n ja Tyynenmeren alueen valtioiden välisen talouskumppanuussopimuksen mukainen kauppakomitea on pitänyt kuusi kokousta: huhtikuussa 2011 ja helmikuussa 2012 Port Moresbyssä sekä heinäkuussa 2013, kesäkuussa 2015 ja lokakuussa 2017 Brysselissä. Viimeisin kauppakomitean kokous pidettiin lokakuussa 2018 Brysselissä, ja seuraava on määrää pitää vuoden 2019 puolivälissä.

Gonzalo Urbina Treviño
04/2019

